

PAPER DETAILS

TITLE: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının İncelenmesi

AUTHORS: Nur UYGUN,İshak KOZIKOGLU

PAGES: 787-817

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/743075>

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının İncelenmesi¹

Nur UYGUN², İshak KOZİKOĞLU³

Geliş Tarihi: 12.02.2019

Kabul Tarihi: 25.06.2019

Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, 2017-2018 öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını incelemektir. Bu çalışmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen 521 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını belirlemek amacıyla “36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizinde betimsel istatistikler (ortalama, standart sapma) ve fark analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla, paralel oyun davranışlarını bazen, tek başına ve itiş kakışlı oyun davranışlarını nadiren sergiledikleri, sessiz davranış ise neredeyse hiç sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Erkek çocukların kız çocuklara göre itiş kakış oyun davranışlarını daha çok sergiledikleri; anne eğitim düzeyi yükseldikçe çocukların sosyal oyun davranışlarını daha çok sergiledikleri; fakat çocukların oyun davranışlarının yaş, kardeş sayısı, baba eğitim düzeyi, aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin oyun etkinliklerini daha etkili yürütebilmeleri için çeşitli seminer ve hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar, oyun davranışları, okul öncesi eğitimi

¹ Bu çalışma, ilk yazarın “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışları, Sosyal Yetkinlik Davranışları ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişki” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, e-mail: nuruygun.13@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8599-6796

³ Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, e-mail: ishakkozikoglu@yyu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3772-4179

The Investigation of Children's Play Behaviors Attending Preschool Education Institutions

Submitted by 12.02.2019

Accepted by 25.06.2019

Research Paper

Abstract

The aim of this study is to determine the play behaviors of children attending preschool education institutions in the 2017-2018 academic year. In this study, descriptive survey model was used. The sample of the study consists of 521 children that were determined by stratified sampling method. In this study, "Play Behaviors Scale for Children of 36-71 Months" was used to determine the play behaviors of children. In the analysis of research data, descriptive statistics (mean, standard deviation) and differential statistics were used. As a result of study, it was concluded that children who attend preschool education institutions often exhibit social play behaviors, sometimes exhibit parallel play behaviors, seldom exhibit solitary and rough tumble play behaviors, hardly exhibit reticent play behaviors. It was concluded that boys exhibit rough tumble play behaviors more than girls; children exhibit social play behaviors more as the level of maternal education increases; but children's play behaviors do not differ significantly according to age, number of siblings, father's education level and family income level. It is advisable to organize various seminar and in-service training programs in order to enable preschool teachers to organize play activities more effectively.

Keywords: Preschoolers, play behaviors, preschool education

Giriş

Bilimsel ve teknolojik alandaki gelişmeler bireysel ve toplumsal alanda birçok değişimi beraberinde getirmiştir. Bu gelişim ve değişimlerden etkilenenler arasında çocuklar da vardır. Bireyin yaşamındaki en kritik dönemlerinden biri olan çocukluk dönemindeki her deneyim sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel alanda önemli etkilere neden olmaktadır. Beceri ve yeteneklerinin farkında olan, öğrenme sürecine aktif olarak katılabilen, olumlu benlik algısı geliştirebilen, akranlarıyla iyi ilişkiler kurabilen, içinde bulunduğu topluma uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi için gelişimsel ihtiyaçların bu kritik dönemde giderilmesi gerekmektedir. Yaşanan hızlı gelişmeler ve değişimler yeni ihtiyaçları ortaya çıkarmakta ve henüz var olan dünyayı keşfetmeye, tanımaya çalışan çocuklara birbirinden farklı çok sayıda seçenekler sunmaktadır. Bu durumun olumlu ve olumsuz etkilerini belirleyip gelişimsel ihtiyaçları giderebilmek için çocuğu tanımak ve onunla sağlıklı iletişim kurmak gerekmektedir. Çocuk kişiliğini, duygularını, düşüncelerini kısacası iç dünyasını ve dış dünyayı nasıl algıladığını oyunlarına yansıttığı için çocuğu tanımanın ve onunla iletişim kurmanın en önemli yollarından biri çocuğun oyunlarını gözlemlemek, oyunlarına katılabilmektir.

Oyun çocuğun iletişim dilidir ve kendini en iyi oyunla ifade edebilmektedir (Zembat, 2013). Çocuk için yeme, içme, uyku kadar önemli bir ihtiyaç olan oyun çocuğun sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerini desteklemektedir (Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz, 2015; Oktay, 1999). Çocuk çevresinden algıladıklarını zihninde birleştirip hayal gücünü de kullanarak öğrendiklerini oyunlarla eyleme dönüştürmektedir (Haktanır, 2011). Çocuk, çevresinde duyduğu kavramları, gördüğü nesneleri oyununda hem aktif olarak deneme fırsatı bulmakta hem de nesneleri alışılmışın dışında kullanarak her oynadığında onlara yeni anlamlar yükleyebilmektedir. Böylece özgür bir ortamda dilediği gibi oyununu kurgulayıp

kendi hayal dünyasını eyleme dönüştürebilen çocuğun gizil güçleri de ortaya çıkmaktadır (Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006; Yavuzer, 2011).

Çocuk dinlediği, izlediği ve yaşadığı olayları tekrar tekrar oyunlarında canlandırarak farklı çözüm yolları üretir. Yetişkin kontrolü olmaksızın çocuğun oyunlarında isteklerine ve problemlerine çözüm üretebilmesi özgüvenini artırmaktadır. Oyun oynarken karşılaşılan sorunları deneme yanılma yoluyla çözme gayreti gösteren çocuğun eleştirel düşünme, karar verme ve problem çözme becerileri de gelişmektedir (Arslan, 2000; Gül, 2012). Çocuk oyun ile çevresinde özgürce keşfettiği nesneleri istediği gibi oyunlarında kullanarak nesnelerin özelliklerini, görevlerini aktif olarak öğrenme fırsatı bulur. Merak duygusunu da tatmin eden çocuk, sürekli olarak oyunlarında araştırma, inceleme, düşünme, algılama, mantık yürütme, karar verme, ilişki kurma ve analiz yapma gibi becerilerini kullanmaktadır (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2000; Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006). Oyun arkadaşlarıyla olan iletişimini kendisine ayna olarak gören çocuk, oyun sırasında yaşadığı tartışmalarda arkadaşlarının tepkileri doğrultusunda olumlu ve olumsuz davranışlarının farkına varmakta ve kendisini savunmayı öğrenmektedir (Yavuzer ve Demir, 2016). Akranlarıyla ortak dili olan oyun sayesinde çocuk, bir grubun üyesi olmayı, ortak amaç doğrultusunda işbirliği içinde hareket etmeyi, sorumluluk almayı ve sorumluluklarını yerine getirmeyi, “ben” ve “başkası” kavramlarının farkını benimseyerek toplumun aktif bir üyesi olma yolunda ilerlemektedir (Haktanır, 2011; Seyrek ve Sun, 1991).

Piaget ve Smilansky, oyunun içeriği ve yapısına göre oyun türlerini fonksiyonel, yapısal, dramatik ve kurallı oyun olarak gruplamışlardır. Bu oyunlar sosyal ve sosyal olmayan oyun davranışlarına göre çeşitlenmektedir. Oyun yapısı ve içeriğine göre oyun davranışları ise sosyal oyun, sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun, itiş kakış oyun davranışları olarak gruplandırılmaktadır (Parten, 1932; Akt. Aslan, 2013).

Sosyal oyun davranışları gösteren çocuklar aynı ortamda, aynı amaçlar doğrultusunda oyun oynamaktadırlar. Etkileşim ve iletişime dayalı olan sosyal oyunda, çocuk grup içinde işbirliğiyle oyun oynamaktadır. Sosyal katılım ve yeterlikle ilişkili olan sosyal oyunlarda, iki ya da daha fazla çocuk duygusal, yapısal, dramatik veya kurallı oyunlar oynarlar. Böylece çocuk duygusal düzenleme, iletişim başlatma becerileri kazanarak gelecekteki yaşamı için gerekli sosyal becerilerin temelini oluşturmaktadır (Aslan, 2013; Coplan, Rubin ve Findlay, 2006).

Amaçsız davranışları içeren *sessiz davranışta* çocuk sınıf içinde oynayan arkadaşlarına eşlik etmeden onları izlemekle yetinmektedir. Sınıf içinde amaçsızca dolaşan çocuk yalnız kalmayı tercih eder ve sınıfı izleme rolünü üstlenir. Sessiz davranış gösteren çocuk arkadaşlarıyla iletişime geçmek istemesine rağmen sosyal etkileşim kaygısıyla kaçınma yaklaşımı içindedir. Arkadaşlarıyla ilgileniyormuş gibi görünseler de iletişime geçmekten korkarlar. Sessiz davranış utangaçlık mizacı ve sosyal korkuyla ilişkilendirilmektedir (Batsopoulou, 2017; Coplan, Rubin ve Findlay, 2006).

Tek başına oyun davranışları gösteren çocuk arkadaşlarıyla oyun oynama fırsatı varken tek başına oynamayı tercih eder. Çocuk arkadaşlarıyla aynı ortamda bulunmasına rağmen sessizce oyuncaklarla oynamakta veya nesneleri keşfetmeye çalışmaktadır. Bazı çocuklar tek başlarına bir şeyler inşa etme, resim yapma, yapboz oynama, nesnelerin nasıl çalıştığını inceleme eğilimindedirler. Bazı çocuklar ise rol yapmakta ve hayal ürünü oyunları oynamaktadırlar. Tek başına oyun davranışı gösteren çocuklar arkadaşlarından etkilenmeden bir oyuncakla ya da kendi kurduğu oyunda sıkılmadan oynamaktadırlar (Charissa, Larry ve Kenneth, 2001; Coplan, Rubin ve Findlay, 2006).

Paralel oyun davranışları gösteren çocuk, oyun ortamında bulunan çocuklarla aynı oyuncakları ve oyun alanını paylaşmasına rağmen farklı amaçlarla oyun oynamaktadırlar. Arkadaşlarıyla göz göze iletişim kurabilir, onlarla gülebilir, kendi yaptığı aktiviteler hakkında

konuşabilirler ve soru sorabilirler fakat bu iletişim çoğu zaman anlamlı değildir. Çünkü çocuk arkadaşlarının kendisine dönüt verip vermemesini umursamaz. İletişim karşılıklı ve sürekli değildir (Aslan, 2013).

İtiş kakış oyun ise duygusal ifadeler (gülme vb.), enerjik hareketler (koşma vb.), değişen roller (oyun kavgasında yenen yenilen rolleri vb.) gibi davranışları içerir. Çocuk koşma, yakalama, itme, tekme atma gibi davranışları sergilediği için gerçek kavgaya benzemektedir. Fakat itiş kakış oyun davranışları gösteren çocuk, kavgaya benzeyen davranışları sergilese bile yüzünde oyunsu ifadeler yer almaktadır. Bu davranışlardan sonra oyunlarını eğlenerek devam ettirmektedirler (Pellegrini, 2002).

Çocuklar toplumsal kurallara uymayı, insanlarla yardımlaşmayı, paylaşmayı ve kendi haklarının farkına varıp savunabilmeyi oyun aracılığıyla aktif bir şekilde öğrenmektedirler (Güneş, 2011). Çocuk özgürlüğünü oyunda yaşadığı için beceri, yetenek ve gelişimini en iyi oyunda sergilemektedir. Oyun sürecinde çocuğun sergilemiş olduğu davranışlar çocukla ilgili önemli bilgiler vermektedir (Aslan, 2013). Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının belirlenmesine yönelik çalışmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, 2017-2018 öğretim yılında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar oyun davranışlarını ne sıklıkla sergilemektedir?

2. Okul öncesi eğitim kurumlarına eğitime devam eden çocukların oyun davranışları cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Çocuğun kendisini, çevresini, içinde bulunduğu toplumun sosyal ilişkilerini tanıması ve uyum sağlaması için gelişimsel bir zamana ihtiyacı vardır. Yaşanan gelişmeler ve değişimlerle artan uyarıcılar, karmaşıklaşan toplumsal ilişkiler çocuğun bu sürecini zorlaştırabilmektedir. Bu durumda çocuk dünyayı, içinde bulunduğu toplumu, insanlar arasındaki iletişimi kavramak ve uyum sağlamak için maruz kaldığı birçok uyarıcıdan uzaklaşıp en önemli sığınaklardan biri olan oyuna yönelmektedir. Çocuk en fazla oyunlarında özgür olduğu için anlamlandıramadıklarını, problemlerini, duygularını, çevresinde gördüklerini, duyduklarını tekrar tekrar oyunlarında eyleme dönüştürmektedir. Bu nedenle çocuğun oynadığı oyunlar kendisiyle ilgili çok özel bilgiler içermektedir. Çocuğa bu kritik süreçte destek olmak, gelecekteki hayatına uyum sağlamasında rehber olabilmek için çocuğun oyunlarında sergilemiş olduğu davranışları incelemek yararlı olacaktır. Dolayısıyla, bu çalışma okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını belirlemesi açısından önem taşımaktadır.

Alanyazında çocukların oyun davranışlarını inceleyen yurtdışında (Coplan, Gavinski-Molina, Lagace-Seguin ve Wichmann, 2001; Fabes, Martin ve Hanish, 2003; Saracho, 1999; Spinrad vd., 2004) ve Türkiye’de (Aslan, 2013; Duman ve Temel, 2011; Koçyiğit, Sezer ve Yılmaz, 2015; Lenger, 2015; Ogelman vd., 2016; Özdemir, 2014; Taylı, 2007) yapılan çalışmalar mevcuttur. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, nitel araştırma yöntemlerinden gözlem tekniğinin daha çok kullanıldığı görülmektedir. Yapılan çalışmalarda çocukların oyun davranışlarının sadece cinsiyet ve yaş değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu durumda, daha büyük örneklemle öğretmen görüşlerine göre

çocukların oyun davranışlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği bu çalışmanın ilgili alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modellerinde mevcut olgu, kişi veya durumların var olduğu şekliyle belirlenmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2015). Bu araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının ortaya çıkarılması amaçlandığı için betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Van ili İpekyolu, Tuşba ve Edremit merkez ilçelerinde bulunan okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören çocuklar oluşturmaktadır. Van İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre; İpekyolu ilçesinde 6286, Tuşba ilçesinde 2779, Edremit ilçesinde ise 3118 çocuk olmak üzere Van ilinin belirtilen üç merkez ilçesinde toplam 12.183 çocuk okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim görmektedir. Bu çalışmada, çalışma evreninin tamamına ulaşmak zaman, emek ve olanaklar bakımından güç olduğu için örneklem alma yoluna gidilmiştir.

Araştırmada tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örneklemede; araştırmayı etkileyecek çeşitli faktörler düşünülerek evren bu faktörler doğrultusunda alt gruplara ayrılmakta ve her gruptan belirli oranda seçkisiz olarak örneklem alınmaktadır (Padem, Göksu ve Konaklı, 2012). Dolayısıyla bu araştırmada, çocukların oyun davranışları üzerinde etkili olabileceği düşüncesiyle belirlenen ilçelerde yer alan okul öncesi kurumları

uzman görüşü alınarak alt, orta ve yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi olmak üzere üç tabakaya ayrılmıştır. Her bir tabakadan belirli sayıda okul öncesi kurumu seçkisiz olarak belirlenmiştir.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, zaman ve olanaklar bakımından mümkün olabildiğince daha geniş ve evreni temsil edebilecek güçte bir örneklem belirlemek önem taşımaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012). Bu araştırmada, araştırmanın evrenini olabildiğince yüksek düzeyde temsil edebilmesi açısından araştırmanın amacına uygun olacak şekilde örnekleme alınan çocuk sayısının yüksek tutulması amaçlanmıştır. Dolayısıyla, belirlenen okul öncesi kurumlarında öğrenim görmekte olan 3 ilçeden toplam 521 çocuk araştırmanın örneklemi oluşturmuştur. İlçelere göre örneklem alınırken çalışma evrenindeki oranı dikkate alınmıştır. “.05” anlamlılık düzeyinde evren sayısının 10.000 olması durumunda örneklem sayısının 370 olması evreni temsil etme bakımından yeterli görülmektedir (Çıngı, 1994; Akt. Büyüköztürk ve diğerleri, 2016). Bu durumda, bu çalışmanın örnekleminin evreni temsil edebilecek büyüklükte olduğu söylenebilir. Araştırmanın örneklemini oluşturan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların cinsiyete, yaşa, öğrenim gördükleri ilçelere ve okulun sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Örnekleme Yeri Alan Çocukların Cinsiyete, Yaşa, İlçelere ve Okulun Sosyo-Ekonomik Düzeyine Göre Dağılımı

Özellik	Kategori	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kız	260	49.9
	Erkek	261	50.1
Yaş	36-48 ay arası	58	11
	49-60 ay arası	281	54
	61 ve üzeri	182	35
İlçe	İpekyolu	298	57
	Tuşba	99	19
	Edremit	124	24
Okulun sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi	Yüksek	212	41
	Orta	150	29
	Düşük	159	30
	Toplam	521	100

Tablo 1 verilerine göre, örnekleme alınan okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların yaklaşık olarak yarısı (260; %49.9) kız, yaklaşık olarak yarısı (261; %50.1) ise erkektir. Çocukların 298'i (%57) İpekyolu ilçesinde, 99'u (%19) Tuşba ilçesinde ve 124'ü (%24) ise Edremit ilçesinde öğrenim görmektedir. Örnekleme alınan okullar sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyine göre incelendiğinde, yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeydeki okullardan 212 (%41), orta sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeydeki okullardan 150 (%29) ve düşük sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeydeki okullardan ise 159 (%30) çocuğun örnekleme alındığı görülmektedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını belirlemek amacıyla “36-71 Aylık Çocuklar İçin Oyun Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Aslan (2017) tarafından 36-71 aylık çocukların oyun davranışlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Çocuğun öğretmeni

tarafından puanlanan ölçek beşli likert formatında olup sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun, sosyal oyun, itiş kakışlı oyun olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha iç güvenirlik kat sayısı .73 olarak belirlenirken sessiz davranış alt boyutu için .92, tek başına oyun alt boyutu için .84, paralel oyun alt boyutu için .89, sosyal oyun alt boyutu için .90, itiş kakışlı oyun alt boyutu için .96 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach Alpha iç güvenirlik katsayıları sessiz davranış alt boyutu için .84, tek başına oyun alt boyutu için .74, paralel oyun alt boyutu için .86, sosyal oyun alt boyutu için .86, itiş kakışlı oyun alt boyutu için .93 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

Veri toplama sürecinde, belirlenen ilçelerdeki okullar uzman görüşü alınarak alt, orta ve yüksek sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi olmak üzere üç tabakaya ayrılmıştır ve her bir tabakadan belirli sayıda olmak üzere toplam 25 okul öncesi kurumu (özel olmayan bağımsız anaokulları ve ilkokul bünyesindeki anasınıfları) seçkisiz olarak belirlenmiştir. İzin belgeleri ve veri toplama araçları ile birlikte uygulama yapılacak okullara tek tek gidilmiş ve ölçeklerin uygulanması için okul yönetiminin onayı alınmıştır. Okullarda sabah grubu ve öğlen grubu olmak üzere ikili eğitim yapıldığı için bazı öğretmenlerle doğrudan görüşülerek, bazı öğretmenlere ise yöneticileriyle görüşülerek ölçek uygulamasına ilişkin genel bilgi ve yönergeler açıklanmıştır. Her öğretmenden sınıf listesinden 4 kız 4 erkek olmak üzere seçkisiz olarak 8 çocuk seçmesi istenmiştir. Öğretmenden her çocuğa ilişkin oyun davranışı ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Toplamda 190 öğretmenle iletişime geçilmiş ve 144 öğretmenden dönüt alınmıştır. Bu durumda, her bir öğretmenden yaklaşık olarak 3-4 öğrencisiyle ilgili veri toplanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık olarak 8 hafta sürmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarını belirlemek için ölçek puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelenmiştir. Bu değerler '1-1.79 arası' *neredeyse hiç*, '1.80-2.59 arası' *nadiren*, '2.60-3.39 arası' *bazen*, '3.40-4.19 arası' *sıklıkla* ve '4.20-5.00 arası' *her zaman* olarak yorumlanmıştır. Çocukların oyun davranışlarının cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) kullanılmıştır. MANOVA sonuçları anlamlı çıkması durumunda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılabilir (Field, 2009, Akt. Aypay, Çekiç ve Seçkin, 2012). Bu durumda, MANOVA testi sonuçlarında anlamlı fark çıkması üzerine belirlenen değişkenlere göre grup ortalamalarının nasıl farklılık gösterdiğini ortaya koymak amacıyla ANOVA testi uygulanmıştır. Analizlerde anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. MANOVA testinin “.05” düzeyinde anlamlı çıkması durumunda yapılan ANOVA testlerinde I.tip hatayı önlemek için Bonferroni düzeltmesi (correction) yapılmıştır. Bonferroni düzeltmesinde, anlamlılık düzeyi bağımlı değişken sayısına bölünmektedir (Miller, 1991). Bu durumda, anlamlılık düzeyi Bonferroni düzeltmesi ile oyun davranışları ölçeğinin alt boyutları için ".01 (.05/5)" olarak belirlenmiştir (Büyüköztürk, 2013; Cohen, 1988). Ayrıca, ANOVA testinde yapılan karşılaştırma sonucunda anlamlı fark çıkması durumunda, farkın kaynağını belirlemek için çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi kullanılmıştır.

Analizler öncesinde, MANOVA testinin yapılabilmesi için gerekli olan varsayımlar ele alınmıştır. Bu doğrultuda, araştırma verilerine ilişkin doğrusallık, tek ve çok değişkenli normallik, varyans-kovaryans matrisinin homojenliği ve çoklu bağlantı problemi olup olmadığı incelenmiştir (Büyüköztürk, 2013; Pallant, 2005). Tek değişkenli normallik için bağımlı değişkenlere ait histogram grafikleri incelenmiş, ayrıca çarpıklık ve basıklık

değerlerine bakılmıştır. Bunun sonucunda, oyun davranışları ölçeğinde bağımlı değişkenlere ait puanların çarpıklık (skewness) değerlerinin 0.104 ile 0.670 arasında değiştiği, basıklık (kurtosis) değerlerinin ise 0.048 ile 0.823 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu durumda, bağımlı değişkenlere ait puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarının ± 1 aralığında olduğu dikkate alınarak ve histogram grafiklerine bakılarak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2013). Varyansların homojenliği için Levene's Test ve Kovaryans matrislerinin dağılımı için ise Box's M sonuçları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda, bu sonuçların istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p>.05$) ve dolayısıyla varyans- kovaryans matrislerinin homojenliği varsayımlarının karşılandığı sonucuna ulaşılmıştır (Büyüköztürk, 2013). Çok değişkenli normallik için Mahalanobis uzaklık değerleri hesaplanmış ve uç değerler analiz öncesinde veri setinden çıkarılmıştır. Bağımlı değişkenler arasındaki doğrusallık saçılım grafikleri ile incelenmiş ve ölçeklerin alt boyutlarına ilişkin doğrusallık varsayımının karşılandığı belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle, çok değişkenli normallik ve doğrusallığın sağlandığı, bağımlı değişkenler arasında çoklu bağlantı problemi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocuklar oyun davranışlarını ne sıklıkla sergilemektedir?” sorusuna yönelik olarak çocukların öğretmenlerinin ölçek maddelerine verdikleri yanıtlar üzerinden hesaplanan aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarına İlişkin Hesaplanan Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçek Alt Boyutları	$\bar{X}$	ss
Sessiz Davranış	1.76	0.78
Tek Başına Oyun	2.29	0.73
Paralel Oyun	2.79	0.84
Sosyal Oyun	3.78	0.84
İtiş Kakışlı Oyun	2.09	1.12

Tablo 2 incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla ($\bar{X}=3.78$), paralel oyun davranışlarını bazen ($\bar{X}=2.79$), tek başına ($\bar{X}=2.29$) ve itiş kakışlı ($\bar{X}=2.09$) oyun davranışlarını nadiren sergiledikleri, sessiz davranışları ise neredeyse hiç ($\bar{X}=1.76$) sergilemedikleri görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik olarak yapılan analizlerden elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

Çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlenmesi için MANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre MANOVA Sonuçları

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
.849	18.252	5	515	.000

Tablo 3'te görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinden aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde cinsiyete göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .849, $F_{(5, 515)}=18.252$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, cinsiyete göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Cinsiyete Göre ANOVA Sonuçları

Betimsel İstatistikler					ANOVA Sonuçları					
Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	K.T	sd	K.O	F	P
Sessiz Davranış	Kız	260	1.79	0.80	Gruplar arası	0.323	1	0.323	0.524	.469
	Erkek	261	1.74	0.77	Gruplar içi	319.483	519	0.616		
					Toplam	319.805	520			
Tek başına oyun	Kız	260	2.33	0.76	Gruplar arası	0.625	1	0.625	1.152	.284
	Erkek	261	2.26	0.71	Gruplar içi	281.723	519	0.543		
					Toplam	282.348	520			
Paralel oyun	Kız	260	2.77	0.86	Gruplar arası	0.192	1	0.192	0.269	.604
	Erkek	261	2.81	0.83	Gruplar içi	370.796	519	0.714		
					Toplam	370.988	520			
Sosyal oyun	Kız	260	3.76	0.85	Gruplar arası	0.233	1	0.233	0.325	.569
	Erkek	261	3.81	0.84	Gruplar içi	371.473	519	0.716		
					Toplam	371.706	520			
İtiş kakışlı oyun	Kız	260	1.66	0.90	Gruplar arası	94.941	1	94.941	88.288	.000
	Erkek	261	2.52	1.15	Gruplar içi	558.106	519	1.075		
					Toplam	653.047	520			

Tablo 4 incelendiğinde, oyun davranış ölçeğinin itiş kakışlı oyun alt boyutunda erkek çocukların kız çocuklarına oranla daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve oyun davranış ölçeğinin sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun ve sosyal oyun alt boyutlarında ise kız ve erkek çocukların ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Ayrıca, ölçeğin sadece itiş kakışlı oyun alt boyutunda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarında cinsiyet değişkenine göre erkek çocuklar lehine anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p < .01$). Ölçeğin sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun ve sosyal oyun alt boyutlarında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > .01$).

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının yaşa, kardeş sayısına, ailenin gelir düzeyine ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Yaşa, Kardeş Sayısına, Ailenin Gelir Düzeyine ve Baba Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Bağımsız Değişken	Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	p
Yaş	.971	1.537	10	1028	.121
Kardeş Sayısı	.972	0.992	15	1416	0.46
Aile Gelir Düzeyi	.965	1.240	15	1416	.234
Baba Eğitim Düzeyi	.961	1.362	15	1416	.158

Tablo 5'te görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranış ölçeğinden aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde yaşa (Wilks' Lambda .971, $F_{(10,1028)}=1.537$, $p > .05$), kardeş sayısına (Wilks' Lambda .972, $F_{(15,1416)}=0.992$, $p > .05$),

aile gelir düzeyine (Wilks' Lambda .965, $F_{(15, 1416)}=1.240$, $p>.05$) ve baba eğitim düzeyine (Wilks' Lambda .961, $F_{(15, 1416)}=1.362$, $p>.05$) göre anlamlı fark bulunmamıştır. Bu durumda, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının yaşa, kardeş sayısına, ailenin gelir düzeyine ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Çocukların oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlenmesi için MANOVA testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre MANOVA Sonuçları

Wilks' Lambda	F	Hipotez sd	Hata sd	P
.930	1.876	20	1699	.011

Tablo 6'da görüldüğü üzere, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ölçeğinden aldıkları puanlarda .05 anlamlılık düzeyinde anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur (Wilks' Lambda .930, $F_{(20, 1699)}=1.876$, $p<.05$). MANOVA testinde anlamlı fark çıkması nedeniyle, anne eğitim düzeyine göre grup ortalamalarının nasıl farklılaştığını inceleyebilmek amacıyla ANOVA testi yapılmıştır. Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışları ölçeğinin alt boyut puanlarının anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılmasına yönelik ANOVA sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Çocukların Oyun Davranışlarının Anne Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

Betimsel İstatistikler					ANOVA Sonuçları						
Alt Boyutlar	Anne eğitim düzeyi	N	$\bar{X}$	ss	Varyans Kaynağı	K.T	sd	K.O	F	p	Anlamlı Fark
Sessiz Davranış	Okur-yazar	78	1.77	0.77	Gruplar	7.307	4	1.827	3.016	.068	
	değil	159	1.85	0.82	arası	312.498	516	0.606			
	İlkokul	96	1.82	0.76	Gruplar	319.805	520				
	Ortaokul	107	1.61	0.75	içi						
	Lise	81	1.64	0.73	Toplam						
Tek başına oyun	Okur-yazar	78	2.25	0.71	Gruplar	2.239	4	0.560	1.031	.391	
	değil	159	2.33	0.75	arası	280.109	516	0.543			
	İlkokul	96	2.40	0.71	Gruplar	282.348	520				
	Ortaokul	107	2.21	0.75	içi						
	Lise	81	2.27	0.71	Toplam						
Paralel oyun	Okur-yazar	78	2.80	0.86	Gruplar	2.418	4	0.605	0.846	.496	
	değil	159	2.82	0.86	arası	368.570	516	0.714			
	İlkokul	96	2.83	0.74	Gruplar	370.988	520				
	Ortaokul	107	2.66	0.84	içi						
	Lise	81	2.83	0.88	Toplam						
Sosyal oyun	Okur-yazar	78	3.70	0.92	Gruplar	10.734	4	2.683	3.836	.004	5>1
	değil	159	3.67	0.79	arası	360.972	516	0.700			5>2
	İlkokul	96	3.74	0.93	Gruplar	371.706	520				5>3
	Ortaokul	107	3.84	0.77	içi						
	Lise	81	4,09	0.77	Toplam						
İtiş kakışlı oyun	Okur-yazar	78	2.39	1.14	Gruplar	11.219	4	2.805	2.255	.062	
	değil	159	2.08	1.11	arası	641.828	516	1.244			
	İlkokul	96	2.09	1.08	Gruplar	653.047	520				
	Ortaokul	107	2.08	1.12	içi						
	Lise	81	1.86	1.11	Toplam						
Üniversite											

Not: 1- " okuryazar değil", 2- "ilkokul", 3- "ortaokul", 4- "lise", 5- " üniversite "

Tablo 7 incelendiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı anlaşılmaktadır. Tablo 7 verilerine göre, oyun davranış ölçeğinin alt boyutlarından sadece sosyal oyun alt boyutunda anne eğitim düzeyine göre ortaya çıkan farkın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<.01$). Çocukların anne eğitim düzeyine göre farklılaşan ortalamaların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan çoklu karşılaştırma testlerinden Scheffe testi sonucunda; annesi üniversite mezunu olan çocuklar ile annesi okuryazar olmayan, ilkököl ve ortaokul mezunu

olan çocuklar arasında çocukların sosyal oyun davranışlarının annesi üniversite mezunu olan çocuklar lehine anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır. Öte yandan, ölçeğin sessiz davranış, tek başına oyun, paralel oyun ve itiş kakışlı oyun alt boyutlarında, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > .01$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği bu araştırmada, çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla sergiledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların paralel oyun davranışlarını bazen, tek başına ve itiş kakışlı oyun davranışlarını nadiren sergiledikleri, sessiz davranışı neredeyse hiç sergilemedikleri belirlenmiştir. Bu çalışma sonuçları alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Duman ve Temel (2011) Amerika ve Türkiye’de okul öncesi eğitimi alan çocuklarla yaptıkları çalışmada, her iki ülkedeki çocukların en fazla sosyal oyun davranışlarını en az ise itiş kakışlı oyun davranışlarını sergilediklerini belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Kılınç (2016) okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre 5-6 yaş çocuklarının oyun davranışlarını incelediği çalışmada, çocukların sık sık sosyal oyun davranışlarını, nadiren sessiz oyun ve itiş kakışlı oyun davranışlarını sergilediklerini ortaya koymuştur. Aslan (2013) okul öncesi çocuklarıyla yaptığı çalışmada, çocukların en fazla sosyal oyun davranışlarını en az ise paralel oyun davranışlarını gösterdiklerini belirlemiştir. Özdemir (2014) 5-6 yaşındaki çocuklarla yaptığı çalışmada, çocukların serbest zamanda en fazla tercih ettiği oyun türünün sosyal oyun, en az tercih ettiği oyun türünün ise itiş kakışlı oyun türü olduğunu ortaya koymuştur. Ogelman ve diğerleri (2016) Türkiye ve Kuzey Kıbrıs’ta 5-6 yaş çocuklarının oyun davranışlarını inceledikleri çalışmada, çocukların en çok sosyal oyun davranışlarını, en az ise itiş kakışlı oyun davranışlarını sergilediklerini

belirlemişlerdir. Bu çalışma sonuçlarından farklı olarak, Lenger (2015) görme yetersizliği olan ve normal gelişim gösteren okul öncesi çocukları ile yaptığı çalışmada, normal gelişim gösteren çocukların çoğunluğunun grup oyunlarından dramatik oyunu tercih ettikleri, en az tercih edilen oyun davranışının ise paralel oyun davranışı olduğunu belirlemiştir. Bu durumda hem okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine dayalı çalışmalarda hem de araştırmacı tarafından yapılan gözlemlere dayalı çalışmalarda, okul öncesi çocuklarının en çok sosyal oyun davranışlarını sergiledikleri görülmektedir.

Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun süreci içinde tüm oyun davranışlarını sergilemekle birlikte sosyal oyun davranışlarını sıklıkla sergilediklerini göstermektedir. Coplan, Rubin ve Findlay'a (2006) göre sosyal kabul ve özgüven gelişimini destekleyen sosyal oyunlar çocuğun sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimi için önemli, eşsiz ve zengin içeriğe sahiptir. Çocuğun yaşamı boyunca ihtiyaç duyacağı becerileri destekleyen sosyal oyunlar, çocukların akranlarıyla olan iletişimini arttırmakta, işbirliği, çatışma çözme ve uzlaşma becerileri kazandırmaktadır. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun zamanında sıklıkla sosyal oyun davranışlarını sergiledikleri yani iletişime, işbirliğine, hayal gücüne dayalı sosyal oyunları tercih ettikleri söylenebilir. Bu sonuç; çocukların sorumluluk alabilme, paylaşma, yardımlaşma, bir grubun üyesi olma, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme gibi bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel becerileri kazanabilmesi açısından olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, çocukların sosyal oyun davranışlarını sıklıkla sergilemeleri sosyal becerilerinin gelişmiş olduğunu göstermesi yönüyle çocukların sessiz davranış, tek başına oyun, itiş kakışlı oyun davranışlarını nadiren veya daha az sergilemeleri beklenen bir sonuçtur.

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının sadece itiş kakışlı oyun boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçları erkek çocukların kız çocuklara göre itiş kakış oyun davranışlarını daha çok sergilediklerini göstermektedir. Bu çalışma sonuçları, alanyazındaki benzer çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Kılınç'ın (2016) yapmış olduğu araştırmada, erkek çocukların kız çocuklara göre itiş kakış oyunu daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Benzer şekilde, Ogelman ve diğerlerinin (2016) okul öncesi çocuklarıyla yaptıkları çalışmada, Türkiye'deki erkek çocukların itiş kakışlı oyun davranışlarını kız çocuklara göre daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Fabes, Martin ve Hanish (2003) cinsiyete göre çocuğun oyunlarındaki değişiklikleri inceledikleri çalışmada, 5-6 yaşındaki erkek çocukların oyunlarının kız çocuklarının oyunlarına göre daha hareketli olduğunu belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Çiftçi (2011) yaptıkları araştırmada, kız çocuklarının grup içi etkinlikleri tercih ettikleri, erkek çocukların ise güç, hız, aşırı hareket içeren oyunları tercih ettikleri sonucuna ulaşmışlardır. Oyun davranışlarıyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, kız çocukların itiş kakışlı oyun davranışını erkek çocuklardan daha fazla sergilediği sonucuna ulaşan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durumda, erkek çocukların kız çocuklara kıyasla oyun çalışmalarında itiş kakış oyun davranışlarını daha çok sergilediklerini söylemek mümkündür.

Alanyazında benzer şekilde erkek çocukların daha hareketli ve sert oyunları tercih ettikleri, kız çocukların daha sakin, detaylı ve işbirliğine dayalı oyunları tercih ettikleri belirtilmektedir (Gmitrova, Podhajecka ve Gmitrov, 2009). Kimmert'e (2005) göre babaların erkek çocuklarıyla daha çok hareketli oyunları tercih etmesi, erkek çocukların itiş kakışlı oyun davranışlarını daha fazla sergilemelerinde etkilidir. Ayrıca, ebeveynlerin erkek çocuklarına daha hoşgörülü tutum sergilemeleri erkek çocukları itiş kakışlı oyunlara yönelmelerine neden olabilir. Kız çocukları kaygı ve çekingenlik düzeylerinin daha yüksek olmasından dolayı zarar

görebileceği endişesiyle itiş kakışlı oyunlardan uzak durmaktadırlar (Alisinanoğlu ve Ulutaş 2010; Kılınç, 2016; Yörükoğlu 1987). Alanyazındaki benzer çalışma sonuçları ve bu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, erkek çocuklar oyunlarında kız çocuklara göre daha fazla koşma, zıplama, çekme, itme, kovalama, yakalama gibi davranışları sergiledikleri sonucu ortaya çıkmaktadır. Oyunun çocuğun iletişim dili olduğu düşünüldüğünde, erkek çocukların kendini ifade etmede güç gerektiren eylemleri kız çocuklara göre daha fazla kullandıkları söylenebilir. Çocuğun duyuşsal ve gelişimsel özellikleriyle birlikte ebeveynlerin tutumlarının, içinde bulunulan toplumun benimsediği cinsiyet rollerinin oyun davranışlarındaki bu farklılıkta etkili olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla, kız ve erkek çocukların oyun davranışlarındaki bu farkın azalmasında kız ve erkek çocuklara toplumun cinsiyet rollerinden uzak bir şekilde sadece çocuk olarak yaklaşılmasının etkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının yaş değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçlarından farklı olarak, Kılınç (2016) 5-6 yaş çocuklarıyla yaptığı çalışmada, tek başına oyun ve sessiz oyun boyutunda yaşa göre anlamlı farklılık bulmuştur. Araştırma sonucuna göre, 5 yaş çocukları 6 yaş çocuklarına göre tek başına oyun ve sessiz oyunu daha fazla tercih etmektedir. Benzer şekilde, Saracho (1999) yaptığı araştırmada, çocukların tercih ettikleri oyunlarda yaşa göre farklılık olduğu sonucuna ulaşmıştır. Parten'in (1932) yaşa bağlı olarak değişen toplumsal oyun sınıflamasına göre çocuk, 4 yaştan itibaren paralel ve işbirlikçi oyun türlerini tercih etmektedir. Benzer şekilde, Piaget bilişsel gelişim ile oyun arasında bir bağ olduğunu savunarak çocuğun yaşla beraber kazandığı bilişsel beceriler doğrultusunda tek başına, paralel ve grup oyunlarına yöneldiğini belirtmiştir. Daha sonraki yıllarda tek başına ve paralel oyunla ilgili bazı düşünceler eleştirilmiş ve bu davranışların sosyal oyunlara geçişte bir ısınma ve alıştırma işlevi gördüğü savunulmuştur. Dolayısıyla 5

yaşındaki çocuklar bile arkadaşlarıyla birlikte oynamak yerine tek başına oynamayı ya da arkadaşlarıyla aynı oyundayken onlardan bağımsız oynamak isteyebilirler (Wert, 1984; Wintre ve Wepster, 1980, Akt. Aslan, 2013). Bazı araştırmacılar oyun davranışlarının yaşa göre değişiklik gösterdiğini savunsa da Hwes ve Matheson'a (1992) göre tüm yaştaki çocuklar sessiz davranış, sosyal, paralel, tek başına oyun davranışlarını sergileyebilirler. Bu araştırma sonuçları, benzer çalışma sonuçları ve ilgili alanyazın değerlendirildiğinde, oyun davranışları gelişimsel sıralansa da farklı yaştaki çocukların aynı oyun davranışlarını ya da aynı yaştaki çocukların farklı oyun davranışlarını sergileyebileceği söylenebilir. Her ne kadar oyun davranışlarında yaş önemli bir faktör olsa da bir çocuk oyun zamanında tek başına oyun davranışını sergilerken bir süre sonra sosyal veya itiş kakışlı oyun davranışlarını sergileyebilir. Bu durumda, farklı yaş grubundaki çocukların benzer oyun davranışlarına sahip oldukları görülmektedir. Dolayısıyla, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarında yaş değişkeninin dışında farklı değişkenlerin daha fazla belirleyici olabileceği düşünülebilir.

Araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında bu araştırma sonucuna benzeyen ve farklılık gösteren sonuçlar bulunmaktadır. Bu araştırma sonuçlarına paralel olarak, Aslan (2013) çocukların oyun davranışlarını incelediği çalışmasında, çocukların oyun davranışlarının kardeş durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmadan farklı olarak, Taylı (2007) yaptığı araştırmada, kardeşe sahip çocukların daha çok sosyal oyunlara yönelimli olduğu, tek çocukların ise tek başına oyun oynamayı daha çok tercih ettiği sonucuna ulaşılmasının yanı sıra sadece paralel oyunda anlamlı bir farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, çalışmada kardeşe sahip çocukların aile içinde uyum sağlayabilmek için paylaşma, işbirliği ve iletişim kurma çabaları onların sosyal becerilerini arttırdığı, böylelikle çocuğun okul ortamında sosyal

oyun davranışlarını sergilemelerini kolaylaştırdığı belirtilmiştir. Bu çalışmada, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların oyun davranışlarının kardeş sayısına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir, dolayısıyla farklı kardeş sayılarına sahip çocukların benzer oyun davranışları sergiledikleri söylenebilir.

Araştırmada anne eğitim düzeyine göre çocukların oyun davranışlarının anlamlı düzeyde farklılaştığı fakat baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Annesi üniversite mezunu olan çocukların annesi okuryazar olmayan, ilköğretim ve ortaokul mezunu olan çocuklardan daha fazla sosyal oyun davranışları sergiledikleri belirlenmiştir. Alanyazında çocuğun oyun davranışının ebeveyn eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını inceleyen herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Fakat ebeveyn eğitim düzeyinin çocukların sosyal duygusal uyum düzeylerine etki ettiği (Gökçe, 2013), ebeveyn eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynin çocuk eğitimi ile ilgili yayınlara daha kolay ulaşabildiği ve bu nedenle çocukla iletişiminin arttırdığı (Karaaslan, 2012) ifade edilmektedir. Ebeveyn eğitim düzeyi yükseldikçe ebeveynin çocuk gelişim dönemleri ve oyunla ilgili bilgisinin de arttığı söylenebilir. Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, çocuğun oyun davranışlarında anne eğitim düzeyinin baba eğitim düzeyine göre daha fazla belirleyici olduğu görülmektedir. Bunun nedeninin annenin çocukla daha fazla vakit geçirmesi, çocuk yetiştirmede çoğunlukla annelerin sorumluluğu üstlenmesinin olduğu düşünülebilir. Böylece anne eğitim düzeyinin yükselmesiyle annenin çocuğun duygularını anlaması, kendini ifade etmesine olanak tanınması, oyunlarını takip edip oyunlarına katılması, oyunla birlikte çocukla daha etkili iletişim kurabilmesi çocuğun sosyal oyun davranışlarını daha sık göstermesini sağladığı söylenebilir.

Araştırma sonucunda, çocukların oyun davranışlarının ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı belirlenmiştir. Alanyazında aile gelir düzeyine göre çocukların oyun davranışlarını inceleyen bir çalışma bulunmamaktadır. Bu araştırma

sonuçları değerlendirildiğinde, aile gelir düzeyinin çocukların oyun davranışları üzerinde belirleyici olmadığı, farklı gelir düzeyindeki ailelerin çocuklarının benzer oyun davranışları sergiledikleri söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

- a. Araştırma sonucunda, itiş kakışlı oyun davranışlarını erkek çocukların kız çocuklara göre daha fazla sergiledikleri belirlenmiştir. Öğretmenlerin özellikle erkek çocukların sosyal oyun davranışlarını arttırmak için oyun zamanında çocukları daha iyi gözlemlmeleri, oyunlarına katılmaları, işbirliği ve iletişime dayalı çeşitli oyun etkinlik planları hazırlamaları önerilebilir. Ayrıca, okul öncesi öğretmenlerinin oyun etkinliklerini daha etkili yürütebilmeleri için çeşitli seminer ve hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir.
- b. Araştırma sonuçlarına göre, anne eğitim düzeyinin çocukların oyun davranışları açısından önemli bir değişken olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla, eğitim düzeyi düşük olan annelerin çocuğun gelişiminde oyunun önemiyle ilgili bilgilerini arttırmak için halk eğitim merkezlerinde kursların açılması önerilebilir. Ayrıca, çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin sınıf içi oyun etkinliklerine katılması ve aile katılım seminerlerinde oyun ve oyunun önemiyle ilgili konulara yer verilmesi annelerin oyun hakkında bilinçlenmelerini sağlayabilir. Çocukların oyun davranışlarına ilişkin verilerin öğretmenlerden toplandığı bu araştırmaya ek olarak ailelerden de toplanan verileri inceleyen karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
- c. Bu araştırma, nicel veri toplama araçlarıyla ve Van ilinde öğrenim gören çocuklarla sınırlıdır. Farklı bölgelerde öğrenim gören çocuklarla çalışmalar yapılabilir.
- d. Çocukların oyun davranışlarıyla ilgili gözlem yapılarak veri çeşitliliği sağlanabilir.

Kaynakça

- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kurumsal Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 93-110.
- Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2000). *Drama*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arslan, F. (2000). 1-3 yaş dönemindeki çocuğun oyun ve oyuncak özelliklerinin gelişim kuramları ile açıklanması. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 4(2).
- Aslan, Ö. M. (2013). *Anaokuluna devam eden çocuklarını oyun davranışları ve oyunlarında ortaya çıkan zorbalık davranışlarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, Ö. M. (2017). 36-71 aylık çocuklar için oyun davranış ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 897.
- Aypay, A., Çekiç, O., ve Seçkin, M. (2012). Öğretim elemanlarının öğretime ilişkin görüşlerinin normatif açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulama Eğitim Bilimleri*, 12(2), 1345-1366.
- Batsopoulou, M. A. (2017). *Examining play behaviors of children with internalized emotional disturbances in preschool context: A systematic literature review*. Jönköping University, School of Education and Communication.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, S., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri (21. baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Charissa S.L. C., Larry J. N. ve Kenneth H. R. (2001). Non-social play as a risk factor in social and emotional development. A. Goncu & E. Klein (Eds.), *Children in play, story, and school*. New York: Guilford Press.

- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd edition)*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Coplan, R. J., Gavinski-Molina, M. H., Lagace-Seguin, D. G. ve Wichmann, C. (2001). When girls versus boys play alone: Nonsocial play and adjustment in kindergarten. *Developmental Ppsychology*, 37(4), 464.
- Coplan, R. J., Rubin, K. H. ve Findlay, L. C. (2006). Social and nonsocial play. Fromberg, D. P. ve Bergen, D. (Eds.), *Play from birth to twelve: Contexts, perspectives, and meanings içinde*. (s. 75-86). New York: Garland.
- Çiftçi, M. A. (2011). *Öğretmenlerin ve farklı sosyo-ekonomik düzeye sahip anne-babaların cinsiyet rolleri algısının 60-72 ay arası çocukların oyuncak tercihleri ve akran etkileşimleri ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Duman, G. ve Temel, Z. F. (2011). Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde anasınıfına devam eden çocukların oyun davranışlarının incelenmesi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 279-298.
- Fabes, R. A., Martin, C. L. ve Hanish, L. D. (2003). Young children's play qualities in same, other and mixed-sex peer group. *Society for Research in Children Development*, 74(3), 921-932.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. USA: The McGraw-Hill Companies, Inc.
- Gmitrova, V., Podhajecká, M. ve Gmitrov, J. (2009). Children's play preferences: Implications for the preschool education. *Early Child Development and Care*, 179(3), 339-351.

- Gökçe, F. (2013). *5-6 yaş çocukların sosyal-duygusal uyumları ile annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gül, Ö. (2012). *Oyun ve hareket temelli büyük kas beceri eğitim programlarının 4-5 yaş çocukların büyük kas becerilerine etkisinin karşılaştırılması*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Güneş, H. (2011). *Şimdi oyun zamanı (3. Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Haktanır, G. (2011). *Okul öncesi eğitime giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Hwes, C. ve Matheson, C. C. (1992). Sequences in the development of competent play with pers: Scial and social pretent paly. *Developmental Psychology*, 28(5), 961-974.
- Karaaslan, Ü. (2012). *Okulöncesi eğitimin ve diğer değişkenlerin ilköğretim 1. sınıf öğrencilerinin duyguları tanıma ve ifade etme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2015). *Araştırmalarda rapor hazırlama (19. baskı)*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kılınç, N. (2016). *5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları İle Oyun Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Koçyiğit, S., Sezer, T. ve Yılmaz, E. (2015). 60-72 aylık çocukların sosyal yetkinlik ve duygu düzenleme becerileri ile oyun becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 287-300.
- Lenger, M. D. (2015). *Görme yetersizliğinden etkilenmiş okul öncesi dönem çocukların oyun davranışları ve görme yetersizliğinden etkilenmemiş akranları ile karşılaştırılması (Yüksek lisans tezi)*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Miller, R. G. Jr. (1991). *Simultaneous statistical inference*. New York: Springer Verlag.

- Ogelman, H. G, Erdentuğ, F. G., Aytaç, P., Akdeniz, Ö., Güner, M. ve Ese, V. (2016). Türkiye ve Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan okul öncesi dönem çocuklarının oyun davranışları. *Balikesir University Journal of Social Sciences Institute*, 19(36).
- Oktay, A. (1999). Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem. İstanbul: Epsilon Yayınları.
- Özdemir, S. (2014). 5-6 yaş grubu çocukların serbest zaman etkinliklerindeki oyun ve oyuncak tercihlerinin incelenmesi. *Journal of Educational Science*, 2(2), 1-15.
- Özer, A., Gürkan, A. C., ve Ramazanoğlu, M. O. (2006). Oyunun çocuk gelişimi üzerine etkileri. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 54-57.
- Padem, H., Göksu, A. ve Konaklı, Z. (2012). *Araştırma yöntemleri (SPSS uygulamalı)*. Saraybosna: IBU Publications.
- Pallant, J. (2005). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for windows*. Australia: Australian Copyright.
- Parten, M. (1932). Social Participation among preschool children. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 27, 242-269.
- Pellegrini, A. D. (2002). Bullying, victimization, and sexual harassment during the transition to middle school. *Educational Psychologist*, 37(3), 151-163.
- Saracho, O. N. (1999). A factor analysis of preschool childrens strategies and cognitive style. *Educational Psychology*, 19(2), 165-180.
- Seyrek, H. ve Sun, M. (1991). *Çocuk oyunları, okul öncesi eğitimde oyun dersi*. İzmir: Mey Yayınları.
- Spinrad, T. L., Eisenberg, N., Harris, E., Hanish, L., Fabes, R. A., Kupanoff, K. ve Holmes, J. (2004). The relation of children's everyday nonsocial peer play behavior to their emotionality, regulation, and social functioning. *Developmental Psychology*, 40(1), 67.
- Taylı, A. (2007). Kardeş sahibi olup olmama durumunun okul öncesi dönemdeki sosyal oyuna etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 103-114.

Yavuzer, H. (2011). *Anne baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitapevi.

Yavuzer, H. ve Demir, İ. (2016). *Yeni kuşak anne-babalar ve çocukları*. İstanbul, Remzi Kitapevi.

Yörükoğlu A. (1987). *Çocuk ruh sağlığı*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Zembat, R. (2013). *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Anı.Yayıncılık.

Extended Abstract

The developments in scientific and technological fields have brought many changes in the individual and social fields. There are also children among those affected by these developments and changes. Every childhood experience, which is one of the most critical periods in the life of the individual, have important effects on social, emotional, cognitive and physical aspects. Developmental needs should be satisfied during this critical period for the development of individuals who are aware of their skills and abilities, can actively participate in the learning process, develop positive self-esteem, establish good relations with their peers, and adapt to the society in which they are involved. The rapid developments and changes cause to arise new needs and provide a wide range of options for children who are trying to discover and recognize the existing world. In order to determine the positive and negative effects of this situation and to meet the developmental needs, it is necessary to know the child and communicate with him/her. One of the most important ways to get to know the child and communicate with him is to observe the child's play behaviors and to participate because the child reflects his personality, feelings, thoughts, in short, his inner world and how he perceives the outside world in his/her plays.

Piaget and Smilansky grouped the play types according to the content and structure of the play as functional, structural, dramatic and rule game. These plays vary according to social and non-social play behaviors. The play behaviors according to the play structure and content is grouped as social play behaviors, reticent play behaviors, solitary play behaviors, parallel play behaviors and rough tumble play behaviors (Parten, 1932; Cited in Aslan, 2013).

Children who show social play behaviors behave in the same environment and play for the same purposes. In reticent play behaviors which include non-aiming behaviors, the child is content to watch them without accompanying their friends who play in the classroom. In

solitary play behaviors, the child prefers playing on his/her own. Children who show parallel play behaviors share the same toys and playground as the children in the game environment, but they play games for different purposes. The rough tumble play behaviors include behaviors such as emotional expressions (laughing, etc.), energetic movements (running, etc.), changing roles (fights in roles, etc.).

The aim of this study is to determine the play behaviors of children attending preschool education institutions in the 2017-2018 academic year. In this case, it is thought that this study, in which the play behaviors of children are examined according to various variables according to the teachers' views with larger sample, will contribute to the related literature.

In this study, descriptive survey model was used. The target population of the study is composed of 12,183 children who are attending preschool education institutions in the central districts of Van province that are Ipekyolu, Tuşba and Edremit in the 2017-2018 academic year. The sample of the study consists of 521 children that were determined by stratified sampling method.

In this study, “Play Behaviors Scale for Children of 36-71 Months” was used to determine the play behaviors of children. In the analysis of research data, descriptive statistics (mean, standard deviation) and differential statistics (ANOVA, MANOVA) were used.

The results of the study are presented below:

1. It was concluded that children who attend preschool education institutions often exhibit social play behaviors, sometimes exhibit parallel play behaviors, seldom exhibit solitary and rough tumble play behaviors, hardly exhibit reticent play behaviors.
2. It was concluded that boys exhibit rough tumble play behaviors more than girls, and children exhibit social play behaviors more as the level of maternal education increases, but children's play behaviors do not differ significantly according to age, number of siblings, father's education level and family income level.

Based on the results of this study, it is advisable to organize various seminar and in-service training programs in order to enable preschool teachers to organize play activities more effectively. In addition to this study in which the data on the play behaviors of children are collected from teachers, comparative studies examining the data collected from parents can be conducted. This study is limited to quantitative data collection tools and children studying in the province of Van. Studies can be conducted with children studying in different regions. Data can be obtained by observing children's play behaviors.